

ประเด็นข้อถกเถียงและการตีความปาริสุทธิศีลในพระพุทธศาสนา

The Controversies and Interpretations of a Holy Precept in Buddhism

พระมหามิตร ฐิตปณฺโณ

Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

E-mail: pmahamit@gmail.com

บทคัดย่อ

การบัญญัติสิกขาบทเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติสำหรับพระภิกษุ และเป็นหลักเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของหมู่คณะ อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนามีความตั้งมั่นเมื่อใดที่ภิกษุทำความผิดขึ้น ก็มีบทบัญญัติไว้สำหรับคอยตรวจสอบและตัดสิน เพื่อปรับโทษสำหรับผู้ที่ทำความผิดได้ถูกต้อง

ประเด็นข้อถกเถียงและการตีความศีลในพระพุทธศาสนาพบว่า การถกเถียงมีทั้งส่วนที่เป็นพุทธบัญญัติอันเป็นข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดและส่วนของอภิสมาจารเป็นการเกิดขึ้นจากขนบธรรมเนียมที่ทรงปฏิบัติสืบทอดกันมา การเกิดขึ้นของอภิสมาจารก็เพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ตั้งงาม การถกเถียงนั้นไม่ได้มีแต่เพียงในปัจจุบันเท่านั้น แม้แต่ในพุทธกาลก็ยังมีถกเถียงเรื่องพระธรรมวินัยเช่นกัน

คำสำคัญ: ประเด็นข้อถกเถียง; การตีความ; ปาริสุทธิศีลในพระพุทธศาสนา

Abstract

The Provision of Bhikkhus is a guideline for the practice of monks and is a principle of coexistence. The Provision can makes Buddhism stand out. Whenever, the Bhikkhus made some mistakes, there are provisions for review and judgment. While who make mistakes, it's investigated and punish them. Controversy and interpretation of the precepts in Buddhism. Controversy are two part of it. The Buddhist scriptures had created by the Buddha. The rule for prevent damage and Punishment for monks. But the rules (Aphisamacara) about the decent conduct, it have don by traditional practice. The rules

(Aphisamacara) about the decent conduct, it comes for good deed of monks. The controversies is not only present but also in the Buddhist era, there is a debate about the discipline as well.

Keywords: Controversy; Interpretation; Holy Precept in Buddhism

1. บทนำ

ประเด็นข้อถกเถียงและการตีความศีลในพระพุทธศาสนา มีความสำคัญและสอดคล้องกับกระแสของพระพุทธศาสนาแนวใหม่ในสังคมไทยปัจจุบันที่กำลังปรากฏตัวขึ้นเรื่อยๆ ประเด็นปัญหาหลักๆ ก็คือข้อถกเถียงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงสังคมในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นกรณีศีล 150 และการตีความศีล 5 ตามแนวจารีตประเพณีแบบเดิม มักมีปัญหาในการตอบปัญหาสังคมยุคใหม่ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการไม่เข้าถึงบทบัญญัติทางพระพุทธศาสนา ซึ่งบทบัญญัตินั้นมีทั้งส่วนที่เป็นพุทธบัญญัติคือ ข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดด้วยการปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง และส่วนของอธิสมจารก็คือขนบธรรมเนียมที่ทรงแต่งตั้งขึ้นเพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงามเมื่อไม่เข้าใจในพุทธประสงค์จึงเกิดข้อถกเถียงเรื่องบทบัญญัตินี้ขึ้น การถกเถียงนั้นไม่ได้มีแต่เพียงในปัจจุบันเท่านั้น แต่มีมาตั้งแต่ในพุทธกาลดังที่จะได้กล่าวในตอนต่อไป

2. ความหมายของศีลในทางพระพุทธศาสนา

ศีลในทางพระพุทธศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมมนุษย์ในทุกด้าน

ของการดำรงชีวิต เฉพาะวิถีชีวิตมนุษย์มักมีความผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและการปฏิบัติของตนเอง ในประเทศไทยก็มีวิถีชีวิตที่มีความผูกพันอยู่กับความเชื่อ และแนวทางในการปฏิบัติเช่นกัน ความเชื่อและแนวทางการปฏิบัติของคนไทยส่วนมากก็จะมีความผูกพันอยู่กับหลักการและแนวทางการปฏิบัติของพระพุทธศาสนาจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เรื่องศีลจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวพุทธและระดับในมนุษยชาติไปแล้ว

ศีล หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของภิกษุ เพื่อให้สำรวมในพระปาฏิโมกข์ เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้จะมีประมาณน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาทั้งหลาย ความสำรวมระวัง ความไม่ก้าวล่วงในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา และใจ ให้สงบเรียบร้อย (Department of Religious Affairs, 1981: 20)

ศีลในความหมายว่า เจตนาที่จะระวังรักษาความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยปราศจากโทษ (Somdetphramahasamana Chao Kromma Phraya Vajirananavarorasa, 1992 : 274) ความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างตามที่ควรทำ อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรก ไม่มีความเศร้า

หมองให้เกิดขึ้น โดยเนื้อความศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้สำหรับประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นที่กาย วาจา ใจ (Buddhadasa Bhikkhu, 1994 : 56) ศีลยังรวมไปถึงเจตนา คือ ความตั้งใจไม่ทำกรรมชั่ว มีการฆ่าสัตว์ เป็นต้น ความงดเว้นจากการทำกรรมชั่วนั้นได้ก็ดี สติเป็นต้นเหตุที่เกิดขึ้น อันเป็นเหตุให้ยับยั้งการทำกรรมชั่วครั้งนั้นๆ ได้ก็ดี ชื่อว่า “ศีล” เรียกว่า “ศีล” โดยความหมายว่า การตั้งกาย และวาจาโดยชอบธรรม (Nakplaikan, 1999 : 42) การไม่เจตนาละเมิดระเบียบ ไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการกระทำ ศีลก็คือความไม่ละเมิด ไม่เบียดเบียน อีกอย่างหนึ่ง ศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง คอยปิดกั้นหลักเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น ถ้ามองให้ลึกที่สุดสภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนคนอื่น ด้วยกาย วาจา ใจ (Pradharmapidok (P.A. Payutto), 1999 : 767)

นอกจากนี้ ศีลยังแปลได้หลายนัย เช่น ปกติ ธรรมชาติ ความเคยชิน เยือกเย็น เกษมสุข ในที่นี้แปลว่า ปกติ การทำให้เป็นปกติ ธรรมชาติ ความประพฤติที่ดี ความตั้งใจงดเว้น และความสำรวมระวังไม่ล่วงละเมิดบัญญัติอันชอบธรรม คือ การรักษา กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ความประพฤติชอบทางกาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติ ระเบียบวินัยปกติ มารยาทดี ปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติการฝึกให้ดียิ่งขึ้น ข้อปฏิบัติในการควบคุมคนให้อยู่ในความไม่เบียดเบียน หรือการควบคุมพฤติกรรมส่วนตัวของเรา (Chidtakob, 2007 : 109) ในกรณีศีล 5 หรือ เบญจศีล หมายถึง เจตนา หรือความตั้งใจ

ประพฤติ งดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา ใจ เรียกโดยทั่วไปว่า “ศีล 5” เรียกตามบทบัญญัติว่า “สิกขาบท 5” (Malathong, 1999 : 109)

ดังนั้น ศีลจึงหมายถึงหลักประพฤติปฏิบัติทางกาย และวาจา เพื่อสร้างสังคมที่น่าอยู่ให้กับมวลมนุษยชาติ ผู้คนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความปลอดภัย เป็นสังคมที่ไร้การเบียดเบียนกัน ทั้งทางกายและวาจา ศีลจึงเป็นเครื่องบังคับกาย และวาจาให้เกิดความสงบสุขให้ตนเอง นอกจากนี้ก็สามารถขยายวงกว้างไปสู่สังคมจึงกลายเป็นการสร้างสังคมที่น่าอยู่ สังคมมีความสงบเรียบร้อยนี้คือ อานิสงส์ของศีล

3. ประเด็นข้อถกเถียงและการตีความปารีสุทธิศีลในพระพุทธศาสนา

ในการแบ่งประเภทของศีลในพุทธศาสนา มีหลักในการแบ่งอยู่หลายแบบด้วยกัน ได้แก่ แบ่งตามหลักจตุปารีสุทธิศีล 4 ประเภท คือ 1) ปาฏิโมกขสังวรศีล 2) อินทริยสังวรศีล 3) ปัจจยสันนิสิตศีล และ 4) อาชีวปารีสุทธิศีล หรืออาจแบ่งตามจำนวน เช่น ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 หรือ อารายวินัย อนาคารวินัย

1. ปาฏิโมกขสังวรศีล คือ ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ เว้นจากข้อห้าม ทำตามข้ออนุญาต ประพฤติเคร่งครัดในสิกขาบท การสำรวมในพระปาฏิโมกข์ หรือศีล 227 ข้อ ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ศีลข้อนี้สำเร็จได้ด้วยศรัทธา เพราะด้วยเหตุที่ปาฏิโมกข์สังวรศีลนั้น พระภิกษุได้สมาทานไว้ในวันอุปสมบท ด้วยความเชื่อในปัญญาตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ว่าศีลหรือสิกขาบทเหล่านั้น เป็นสิ่งดีจริงที่จะทำให้ ผู้ปฏิบัติสามารถกำจัดทุกข์ไปสู่พระนิพพานได้ โดยง่าย สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์และ มานอกพระปาฏิโมกข์ 227 ข้อ มี ปาราชิก สังฆาทิเสส อนิยต นิสสัคคียปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ปาฏิ เทสนียะ เสขยวัตรและอธิกรณสมณะ ซึ่งในแต่ละ ข้อห้ามนั้นมีความหนักเบาของอาบัติต่างกัน และมีวิธีแก้ไขที่ต่างกันที่ชื่อว่าอาบัติ ดังเช่น วิธีแก้ไข อาบัติ 1) ปาราชิก 4 เป็นครุกาบัติ ขาดจากความเป็นพระ เมื่อล่วงสิกขาบท (ไม่สามารถแก้ได้) 2) สังฆาทิเสส 13 เป็นครุกาบัติ อยู่ปริวาสกรรม เพื่อให้พ้นจากอาบัติ 3) อนิยต 2 เป็นอาบัติที่ไม่ แน่นนอนเป็นได้ทั้งปาราชิก สังฆาทิเสส และ ปาจิตตีย์ ตามแต่กรณี ครุกาบัติลหุกาบัติ ตาม แต่กรณี ขาดจากความเป็นพระอยู่ปริวาสกรรม หรือแสดงอาบัติต่อหน้าสงฆ์หรือภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง (ลหุกาบัติ) 4) นิสสัคคียปาจิตตีย์ 30 เป็นลหุกาบัติ สละวัตถุที่เป็นอาบัติและแสดงอาบัติ 5) ปาจิตตีย์ 92 เป็นลหุกาบัติ แสดงอาบัติ 6) ปาฏิเทสนียะ 4 ทุกกฎ เป็นลหุกาบัติ แสดงอาบัติ 7) เสขยวัตร 75 ทุกกฎ ลหุกาบัติ แสดงอาบัติ 8) อธิกรณสมณะ 7 วิธีระงับอธิกรณ์ และมีวิธีแก้ไขที่ต่างกันออกไปตาม ความหนักเบาของอาบัตินั้นๆ

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงประเภทของ ปาริสุทธศีล (Buddhadasa Bhikkhu, 1995 : 45) พระพุทธองค์ตรัสไว้เป็นหลักว่า การศึกษาเล่าเรียน ปริยัตินั้น ไม่ใช่ สิกขา แต่การกระทำจริงๆ ตามหลัก ที่เป็นการบังคับตนเอง ในส่วนที่เป็นความเสื่อมเสีย ทางกายและวาจา เรียกว่า “ศีลสิกขา” ในส่วนใจ ร่วมถึงเกี่ยวกับความคิดนึก เรียกว่า “จิตตสิกขา”

และในส่วนของบงคับตนให้ตั้ง หรือดำเนินไปด้วย กาย วาจา ตามกฎ อันเป็นระเบียบ มรรยาทหรือ จรรยา อันตนจะพึงประพฤติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อวัตถุสิ่งของ อันเกี่ยวเนื่องกัน เป็นข้อบังคับ ตายตัวในเบื้องต้น เรียกว่า ศีลสิกขา หรือมีชื่อ อีกอย่างหนึ่งว่า ปาฏิโมกขสังวรศีล

จำนวนสิกขาบทในพระปาฏิโมกข์มี 227 สิกขาบท แต่จำนวนสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ มีมากกว่ามาก จนพ้นความใส่ใจของผู้ศึกษาอาจ เรียกว่าพ้นคณนาก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีข้อปรับอาบัติ เพิ่มเติมเข้าไว้อีก เรียกว่า บาสิมุตตกทุกกฎ ซึ่งมีปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมาก ภิกษุทั้งหลาย จึงหาทางหลีกเลี่ยงบ้าง เลิกเสียบ้าง กล่าวคือทน เป็นอาบัติเอาบ้าง เมื่อเลิกอย่างนี้แล้วก็ชวนให้เลิก อย่างอื่นต่อไปอีก แม้ในปัจจุบันก็ปรากฏให้เห็นอยู่ เป็นประจำอย่างเช่น กรณีการตีความเรื่องศีลคือ ศีล 150 (Thai Tipitaka 85/311) และ ศีล 227 ข้อของพระภิกษุ (Thai Tipitaka 292/466) ซึ่งประเด็นนี้อาจมองไปคนละมุมกัน อย่างเช่น คณะสงฆ์มองว่าพุทธบัญญัติกับภิกษุสมาจารจำต้อง รวมเข้าด้วยกัน ไม่สามารถแยกส่วนจากกันได้ หากมีการตัดส่วนใดส่วนหนึ่งออกไป พระธรรมวินัย ก็จะไม่มีความสมบูรณ์ อีกฝ่ายหนึ่งมองว่า พุทธบัญญัติมีเพียง 150 ข้อ นอกนั้นไม่ใช่พุทธ บัญญัติ เพราะเป็นภิกษุสมาจาร ซึ่งภิกษุสมาจารนี้เป็น ขนบธรรมเนียมของภิกษุที่พึงปฏิบัติ สิกขาบท แผนกนี้มานอกพระปาฏิโมกข์ ไม่ได้บอกจำนวน แน่นนอน แต่มีจำนวนมากซึ่งอาจมีมากกว่าจำนวน ที่นำมาแสดงก็ได้ ในกรณีนี้คณะสงฆ์จึงมีมติกันว่า พุทธบัญญัติกับภิกษุสมาจารแยกออกจากกันไม่ได้

ถ้าแยกออกจากกัน ก็จะทำให้ปาฏิโมกข์ศีลไม่สมบูรณ์ จึงเป็นเหตุไม่เหมาะสม เพราะเวลาสวดปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ก็จะสวด 227 ข้อ ถึงจะมีความสมบูรณ์ อันนี้ถือเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนา การตีความเรื่องศีล 150 ข้อ ขอพระสงฆ์ไทยจึงจำต้องยุติในที่นี้ของสงฆ์เพียงเท่านี้ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อความดีงามของหมู่สงฆ์นั่นเอง

2. อินทรีย์สังวรศีล คือ ความสำรวมอินทรีย์ ระวังไม่ให้บาปอกุศลธรรมครอบงำเมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทรีย์ทั้ง 6 (Phra Brahmaguna bhorn (P. A. Payutto), 2003 : 64-65) อินทรีย์ 6 นี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้และทำให้มีเรื่องราวต่างๆ สืบต่อขยายแตกตัวกระจายออกไปเรื่อยๆ จนดูเหมือนมีอะไรจนเต็มโลกแท้จริงเป็นเพียงโลก ในความรู้สึกรู้สึกของแต่ละบุคคลที่ปรุงแต่งต่อมาจากการรับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง 6 อาศัยตากระทบกับรูป เกิดการมองเห็นขึ้น เป็นการสัมผัสทางตาต่อจากจุดนี้ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามี ผู้คนผู้หญิง ผู้ชาย หมา แมว สวย ไม่สวย สูง ต่ำ ดำ ขาว ใหญ่ เล็ก เพิ่มขึ้นมามากมายจากความไม่มีอะไรเลย อาศัยตาก็มีโลกทางตาขึ้นมา โลกทางหู โลกทางจมูก โลกทางลิ้น โลกทางกาย โลกทางใจ ก็โดยทำนองเดียวกัน เมื่อว่าโดยภาพรวมแล้วจึงเห็นว่าอินทรีย์สังวร คือ ความเป็นใหญ่ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตนสภาวะธรรมที่เป็นเจ้าของหน้าที่อย่างหนึ่งๆ เช่น ตาเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ในการเห็น หูเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ในการได้ยิน จมูกเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ในการดม ลิ้นเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ในการลิ้มรส (Thai Tipitaka 45) คำว่า “สังวร” หมายถึง

การปิดกันป้องกันไม่ให้มีบาปอกุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นในจิตเวลาที่มีการรับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง 6 หรือ จะหมายถึงการคุ้มครองการป้องกันรักษาจิตไม่ให้ถูกกิเลสครอบงำ (Buddhadasa Bhikkhu, 1995 : 45) ซึ่งทำได้โดยการฝึกให้มีสติระลึกรู้อยู่ในกายของตนเองให้มั่นคงไว้ เมื่อรับรู้อารมณ์แล้วอารมณ์ก็จะไม่หลุดจิตให้ ออกไปสนใจภายนอกไม่หลงยินดีในอารมณ์ที่ น่ารัก ไม่เกลียดชังในอารมณ์ที่ไม่น่ารักมีจิตที่ ไม่ถูกกิเลสครอบงำ และรู้วิธีการฝึกฝนให้ หมดจดจากกิเลสต่างๆ ด้วยการทำกรรมฐาน เป็นการป้องกันที่ต้นเหตุ มีหลายพวก เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมของนักบวชที่มี เกี่ยวกับบอณามัยของร่างกายก็มี เกี่ยวกับการเคารพ ปฏิสันถาร ประณินบัติ ฯลฯ ผู้อื่น ก็มีเกี่ยวกับการรักษาสิ่งของเครื่องใช้สอยของตน หรือ หมู่ก็มี และยังมืออย่างอื่นอีก ซึ่งเป็นส่วนต้องรู้แล้วทำในเบื้องต้น อนุโลมทำนองเดียวกัน ทั้งขระवासและบรรพชิตการควบคุม ตา หู จมูก ลิ้น กายไม่ให้ กำเริบ ไปตาม รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสอันเป็นโลกธรรม

ในกรณีอินทรีย์สังวรศีลถือว่า มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ที่บอกว่ามีความสำคัญก็เพราะว่าเป็นการฝึกจิตให้มีความสำรวมในสิ่งที่จะเข้ามากระทบอารมณ์ เมื่อเรารู้ทันอารมณ์นั้นก็จะทำให้ชีวิตอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขและเป็นประโยชน์ต่อการฝึกปฏิบัติในธรรมวินัย สำหรับพระภิกษุสามเณรก็มีประโยชน์มาก ทำให้สามารถอยู่ในเพศพรหมจรรย์ได้นาน และเป็นผู้เจริญเพศพรหมจรรย์ มีปัญญาเห็นความจริงของสังขารทั้งปวงได้ในกรณีที่พระภิกษุสามเณรไม่สามารถอยู่

ในพรหมจรรย์ได้ ก็คงเป็นเพราะไม่ได้ฝึกหรือไม่ก็ไม่สำรวมในอินทรีย์ก็เป็นได้ การที่ไม่ได้สำรวมในอินทรีย์สังวรนั้นอาจนำความทุกข์มากมายและมีอกุศล มีความวิตกเข้ามารบกวนมากจนอยู่ไม่เป็นสุขกลายเป็นผู้มัวเมาในกามคุณ บังคับควบคุมตนเองจึงตกไปกิเลสอันเป็นเครื่องร้อยรัดมัดให้อยู่ในภพเลยก็เป็นได้

3. อาชีวนปารีสฺฐิตีล อันเกิดจากการเลี้ยงชีวิตที่ปารีสฺฐิตีที่เรียกว่า อาชีวนปารีสฺฐิตี เช่น การเที่ยวบิณฑบาตรรับ อาหารที่เขาใส่บาตรมา ขบฉันหรือการขบฉันอาหารที่เป็นอติเรกลาภที่เขานำมาถวายแก่ตนหรือแก่สงฆ์แล้วแบ่งปันกันในหมู่คณะโดยชอบ งดเว้นที่จะไปเที่ยวขอของเขาหรือการแสวงหาในบิณฑบาต จีวร เสนาสนะและคิลานเภสัชในทางที่ผิดต่างๆ การเลี้ยงชีวิตที่สมควรและเหมาะสมแก่ความเป็นบรรพชิตในพุทธศาสนา จึงเป็นการพ้นจากการโกหก หลอกลวง ไม่เป็นผู้ทุศีลล่วงสิกขาบทเพราะเหตุแห่งการแสวงหาปัจจัย เมื่อนั้นยอมได้ชื่อว่าเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล อันเกิดจากการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นสัมมาอาชีวะในอริยมรรค อาชีวนปารีสฺฐิตีล จึงเป็นการกำหนดปัจจุบันอย่างมีสติในขณะบริโภคนั้น ในขณะดื่มในขณะใช้สอยจีวร ในขณะบิณฑบาตเป็นต้น ซึ่งมีสติกำหนดตามรู้ในอาการนั้นๆ ด้วยจิตที่สงบเบิกบานผ่องใส โดยอิงอาศัยอาชีวนปารีสฺฐิตีลที่เกิดขึ้นจากวิริยสังวร การบรรลุมรรคผลในการปฏิบัติ วิปัสสนากาวนาอันเกิดจากการสนับสนุนของอาชีวนปารีสฺฐิตีล ดังจะเห็นได้จากเรื่องของพระมหามิตตเถระ เล่ากันว่า พระเถระอาศัยอยู่ในถ้ำชื่อว่า กสกะ และมหาอุบาสิกาคูหนึ่งในบ้านเป็นที่โคจร

ของพระเถระบำรุงท่านเหมือนบุตร วันหนึ่งนางจะไปป่าจึงสั่งลูกสาวว่าข้าวสารเก่าอยู่โน้น น้ำนมเนยใส น้ำอ้อย อยู่โน้น เวลาที่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามีตตะพี่ชายมา เจ้าจงปรุงอาหารถวายพร้อมด้วยน้ำนมเนยใส และน้ำอ้อยแก่ท่าน ลูกสาวจึงถามว่า แม่จะรับประทานด้วยไหม มหาอุบาสิกาทอบว่า แม่รับประทานอาหารสำหรับค่างคินที่ปรุงกับน้ำส้มเมื่อวานนี้แล้ว ลูกสาวถามว่า แม่จักรับประทานกลางวันไหม มหาอุบาสิกาสั่งว่า เจ้าจงใส่ผักตองแล้วเอาปลายข้าวสาร ต้มข้าวต้มที่มีรสเปรี้ยวเก็บไว้ให้เถอะ ในขณะที่พระเถระครองจีวรแล้วกำลังนำบาตรออกจากถลกได้ยินเสียงนั้นแล้วจึงให้อิวาทตนเองว่า ได้ยินว่า มหาอุบาสิการับประทานแต่อาหารสำหรับค่างคินกับน้ำส้ม แม้กลางวันก็จักรับประทานข้าวต้มเปรี้ยวใส่ผักตอง มหาอุบาสิกาบอกอาหารมีข้าวสารเก่า เป็นต้นเพื่อประโยชน์แก่เธอ มหาอุบาสิกานั้นมิได้หวังที่นาที่สวน อาหารและผ้า เพราะอาศัยเธอเลย แต่ปรารถนาสมบัติ 3 ประการมีมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ จึงถวายอาหารบำรุงแก่เธอ เธอจักสามารถให้สมบัติเหล่านั้นแก่มหาอุบาสิกานั้นได้หรือไม่เล่า พระเถระคิดว่า บิณฑบาตนี้แล ท่านนั้นยังมีราคะ โทสะ โมหะอยู่ จึงไม่ควรรับบิณฑบาตนี้ แล้วเก็บบาตรเข้าถลกปลดคลุมจีวร กลับไปยังถ้ำกสกะ จากนั้นพระเถระได้นั่งลงอธิษฐานความเพียรว่า เราไม่บรรลุพระอรหัต จักไม่ออกไปจากถ้ำ พระเถระผู้ไม่ประมาทอยู่มาช้านานเจริญวิปัสสนา ก็บรรลุพระอรหัตก่อนเวลาอาหารเข้าเป็นพระชินาสพสิ้นอาสวะแล้ว ในคราวนั้น ผิวพรรณของพระเถระ

บริสุทธียิ่งนัก อินทรีย์ผ่องใส หน้าของท่าน
 เปลี่ยนปลั่งยิ่งนัก ประดุจผลตาลสุกหลุดออกจากขั้ว
 ฉะนั้น พระเถระลุกขึ้นดูเวลา ทราบว่ายังเป็นเวลา
 เข้าอยู่ จึงถือบาตรและจีวรเข้าสู่หมู่บ้าน ฝ่ายเด็ก
 หญิงจัดเตรียมอาหารเสร็จแล้ว นั่งคอยอยู่ตรง
 ประตูด้วยนึกว่า ประเดี๋ยวพี่ชายเราก็จักมา
 เมื่อพระเถระมาถึงประตูเรือนแล้ว เด็กหญิงนั้น
 รับบาตร บรรจุเต็มด้วยอาหารเจื่อน้ำนมที่ปรุงด้วย
 เนยใสและน้ำอ้อยแล้ว วางไว้บนมือของพระเถระ
 พระเถระทำอนุโมทนาว่า จงมีสุขเถิดแล้วหลีกไป
 มหาอุบาสิกาเมื่อกลับมาจากป่าถามว่า พระพี่ชาย
 ของเจ้ามาแล้วหรือ เด็กหญิงนั้นเล่าเรื่องทั้งหมดให้
 มารดาฟัง อุบาสิกาที่รู้ได้ว่ากิจแห่งบุตรของเราถึงที่
 สุดแล้ว พระเถระประจักษ์ถึงความมีศรัทธาและ
 การเสียสละทานอันเลิศของทายกแล้ว จึงสำรวจ
 ศิลและคุณธรรมของตน เมื่อทราบว่าตนยังไม่มีคุณ
 วิเศษใดๆ ยังไม่สามารถละออกศุลคือโลภะ โทสะ
 โมหะได้ แล้วตั้งสติระลึกถึงความไม่ประมาท
 ในบิณฑบาตนั้น มีสติมุ่งมั่นในการปฏิบัติวิปัสสนา
 ภาวนาด้วยการระลึกถึงศีลอันบริสุทธิตที่ปฏิบัติมา
 แล้วและบิณฑบาตอันบริสุทธิตที่ทายกให้ดีแล้ว
 ตั้งปณิธานปรารถนาความเพียรอันแรงกล้าปฏิบัติ
 วิปัสสนาภาวนาไม่นานก็ได้บรรลุธรรมผล จึงเห็น
 ได้ว่าศีลมีวิริยสังวรอันเป็นองค์ธรรมของอาชีวะปารี
 สุทธิศีลที่เป็นองค์ธรรมแห่งอาชีวะปารีสุทธิศีลเพราะ
 เป็นความบริสุทธิตแห่งการเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ
 ไม่ประกอบอบเนสนา (Buddhadasa Bhikkhu,
 1995 : 45) ไม่มีหลอกลวงเขาเลี้ยงชีพ เป็นต้น
 (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 1995
 : 794) ซึ่งสามารถจัดเป็นศีลในองค์มรรคข้อสัมมา

อาชีวะ เมื่ออาชีวะบริสุทธิต ศีลในอริยมรรคมีองค์ 8
 ก็บริสุทธิตด้วย สัมมาสมาธิและปัญญาาก็จะเกิด
 เกื้อหนุนตามลำดับไปจนถึงการบรรลุธรรมได้
 ในที่สุด ฉะนั้นอาชีวะปารีสุทธิศีล จึงเป็นความ
 สะอาดหมดจดแห่งวิธีการที่จะได้มาซึ่งปัจจัย
 บริโภคของภิกษุ แม้ในส่วนที่เป็นของฆราวาส
 จะมีความแตกต่างกันก็ตาม เมื่อว่าโดยนัยแห่ง
 การแสวงหา การได้มาก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน

อาชีวะปารีสุทธินี้ อาจมองได้ 2 ประเด็น

ใหญ่ คือ 1) อาชีวะแบบธรรมดา หมายถึงอาชีวะ
 ที่นิยมว่าต้องถือกันทั่วไป ในฐานะเป็นบัญญัติ
 ที่บังคับให้ถือโดยตรง ไม่ว่าจะเป็พวกที่เป็น
 มิจฉาชีพ เพราะเป็นการล่อลวงโดยอ้อมจนได้มา
 บริโภคและไม่ได้บัญญัติห้ามไว้เป็นสิกขาบท
 โดยตรงพวกหนึ่งและพวกที่พระผู้พระภาคเจ้า
 บัญญัติห้าม ตั้งเป็นสิกขาบทขึ้นไว้ทั้งในและนอก
 พระปาติโมกข์ 2) อาชีวะที่ขุดเกลลาอย่างยิ่ง
 หมายถึงจำพวกที่หันไปทางหลักธรรมมากกว่า
 วินัยหรือศีล ดังมีตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กล่าวในวิจัย
 ฉบับสมบูรณ์ตอนหนึ่งว่า “อาชีวะที่บริสุทธิต”
 คือแสวงหาที่บริสุทธิต การเลี้ยงชีวิตที่ปราศจาก
 มิจฉาชีพ ถ้าพิเคราะห์ดูอย่างถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่า
 อาชีวะที่ถูกขุดเกลลานี้เป็นการบริโภคที่กำหนดรู้ถึง
 คุณภาพและบริบทแห่งการถวาย ในประเด็นนี้
 การพิจารณาการบริโภคโภชนะที่รู้ยู่ว่าทายกนำ
 มาถวายด้วยความป้อยอให้รักใคร่สนิทสนม
 หรือด้วยความหลงบุญเมาสวรรค์จนเป็นญาณวิ
 ยุตต์ ไม่ประกอบด้วยธรรมแท้ ถ้ารับและบริโภค
 ลงไป ก็อาจจัดอยู่ในประเภทมิจฉาชีพได้ด้วย
 เช่นกัน

4. **ปัจจัยสันนิสิตศีล** พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติวิธีบริโภคนิสิต เพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ ศีลที่เรียกว่า ปัจจัยสันนิสิตศีล หรือปัจเจกชนศีล อันเป็นหนึ่งในจาตุปาริสุทธิศีลที่เป็นศีลวิสุทธิ

ปัจจัยสันนิสิตศีล คือ โดยเหตุที่เป้าหมายสำคัญของการบวช คือ การหลีกออกจากกาม ดังนั้น เมื่อพระภิกษุสามารถปฏิบัติตนให้สมบูรณ์ด้วยอาชีวนิสิตศีลแล้ว ก็จำเป็นจะต้องรู้จักบริโภคปัจจัยที่ได้มาอย่างฉลาดอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อยกตนให้พ้นจากการเป็นทาสของกามได้อย่างแท้จริง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสสอนการบริโภคปัจจัย 4 หรือปัจจัยสันนิสิตศีลให้กับพระภิกษุ โดยให้พระภิกษุพิจารณาวัตถุประสงค์ของการบริโภคจิวรอย่างแยกคาย กล่าวคือ วัตถุประสงค์การใช้จิวร คำว่า “จิวร” (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 1984 : 45) หมายถึง ผ้าทุกชิ้นที่ภิกษุใช้นุ่งห่ม การใช้จิวรหรือการบริโภคจิวร ก็เพียงเพื่อบำบัดความร้อน ความหนาว อันจะเป็นเหตุให้เกิดอาพาธประการหนึ่ง เพื่อป้องกันแมลงและสัตว์อันตรายประการหนึ่ง และเพื่อปกปิดอวัยวะที่น่าอายอีกประการหนึ่ง การพิจารณาปัจจัย 4 จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาในกาลทั้ง 3 คือ 1) ในเวลารับ 2) ในเวลาใช้สอย และ 3) ในเวลาหลังจากใช้แล้ว การพิจารณาดังกล่าว แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่แท้จริงที่จะได้รับจากปัจจัย 4 การรู้จักใช้ปัจจัย 4 ตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริงเป็นการรู้จักพอประมาณในการดำรงชีวิตและไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมส่วนรวมด้วย

ปัจจัยสันนิสิตศีล การพิจารณาปัจจัย 4 จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาในกาลทั้ง 3 คือ 1) ในเวลารับ 2) ในเวลาใช้สอย 3) ในเวลาหลังจากใช้แล้ว การพิจารณาดังกล่าว แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่แท้จริงที่จะได้รับจากปัจจัย 4 การรู้จักใช้ปัจจัย 4 ตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริงเป็นการรู้จักพอประมาณในการดำรงชีวิตและไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมส่วนรวมด้วย

ปัจจัยสันนิสิตศีลนี้ บุคคลมักมีความเข้าใจในแง่มุมที่ตนเองชอบ มีลักษณะเสื่อมถอยเนื่องจากมุ่งเน้นการบริโภควัตถุ เพื่อสนองความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดของเขา โดยเข้าใจว่ามันสร้างความสุขให้ตนเองได้ ยังเชื่อไปอีกว่า เมื่อบุคคลได้รับการสนองความต้องการแล้วจะ มีความสุขมากขึ้น สังคมโดยรวมก็จะดีขึ้น และเพื่อให้ทุกอย่างดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางภาวะที่เชื่อกันอย่างนี้ ชีวิตก็จะเจริญรุ่งเรืองไปด้วยความสุขสบายในยุคนี้ แต่ในทางกลับกันชีวิตจิตใจของคนกลับไม่ได้มีความสุขอย่างฉลาดคิด หากแต่ว่า ความเหงา ความว่าเหวกับมีมากขึ้นในสังคม การเสพปัจจัย 4 จนลืมนับบริบทของสิ่งแวดล้อม จึงกลายเป็นปัญหาตามมาไม่ว่าปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น บางครั้งปัญหาเหล่านี้เกินที่จะเยียวยา จึงกลายเป็นปัญหาระดับประเทศไปในที่สุด ดังนั้น การบริโภคปัจจัย 4 ที่แท้จริง คือการบริโภคอย่างมีสติมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง อย่างเช่น เสื้อผ้ามุ่งประโยชน์ไปในทางป้องกันระอา ย ลม แดด อาหารมุ่งไปในการหล่อเลี้ยงร่างกายเพื่อความไม่ไปของอวัยวะที่อยู่อาศัยก็เพื่อเป็นเงากำบังลม ฝน และแดด

ส่วนยารักษาโรคก็เพื่อกำจัดเวทนาอันจากความ
อาพาธเท่านั้น การบริโภคปัจจัย 4 ที่แท้จริง
จึงเป็นการบริโภคที่เข้าใจคุณค่าของสิ่งนั้น มิใช่คุณ
เทียมหรือเกิดจากความต้องการของตัณหา

4. สรุปประเด็นข้อถกเถียงและการตีความ ศีลในพระพุทธศาสนา

ในการประเด็นการถกเถียงบทบัญญัติ
สิกขาบทในพระพุทธศาสนาอย่างกรณีของ
พระอานนท์ ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสกับ
พระอานนท์ว่า “ดูก่อนอานนท์ เมื่อเราล่วงไป
สงฆ์หวังอยู่จะพึงถอนสิกขาบทเล็กน้อยเสียก็ได้”
(Thai Tipitaka 441/384) ก็กลายมาเป็นประเด็น
ในการตีความแห่งพุทธพจน์ว่าสิกขาบทเล็กน้อย
คืออะไร เพราะไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่าอะไรเป็น
สิกขาบทเล็กน้อย ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้
พุทธานุญาติว่า สงฆ์สามารถเพิกถอนได้ท่าน
พระมหากัสสปผู้เป็นประธานในการทำสังคายนา
ในครั้งนั้น จึงเสนอญัตติเข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ว่า
สงฆ์ไม่พึงบัญญัติสิ่งที่ไม่ทรงบัญญัติ ไม่พึงถอน
พระบัญญัติที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว พึงสมทาน
ประพัตติในสิกขาบททั้งหลายตามที่ทรงบัญญัติ
แล้วมตินี้จึงเป็นมติของสงฆ์ในคราวนั้น อีกทั้ง
ยังเป็นหลักที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่
สมัยพุทธกาล

เมื่อพิจารณาให้เห็นถึงลักษณะของการ
ตรัสสั่งแล้วจะเห็นว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสใน
เชิงรับสั่งว่าต้องทำ แต่เป็นในเชิงทางเลือกเสีย
มากกว่า ดังนั้น สงฆ์จะถอนสิกขาบทเล็กน้อยหรือ
ไม่ถอนก็ได้ แต่ด้วยความเคารพในพระพุทธ

พระธรรมและพระสงฆ์ของพระเถระในยุคนั้น
จึงยังคงพุทธพจน์ไว้เหมือนเดิม

ในส่วนอภิธรรมานั้น หมายเอาขนบ
ธรรมเนียมที่ทรงแต่งตั้งขึ้นมา เพื่อชักนำความ
ประพัตติของภิกษุสงฆ์ให้ตั้งงาม ไม่ว่าจะเป็นการยืน
การเดิน การนั่ง การหัวเราะ และการฉันอาหาร
เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก็เพื่อเป็นการตรวจสอบ
พฤติกรรมของพระภิกษุทั้งนั้น นอกจากนี้พระสงฆ์
ยังมีกฎหมายที่จะต้องประพัตติปฏิบัติตามที่มากไป
กว่านั้นพระสงฆ์ไทยยังมีกฎหมายเถรสมาคม
ต้องประพัตติปฏิบัติอีก ข้อบัญญัติเหล่านี้เป็นข้อ
กำหนดที่มานอกเหนือจากพุทธบัญญัติ แต่พระสงฆ์
ไทยก็ยินดีประพัตติปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข
ใดๆ ในประเด็นที่กฎหมายเถรสมาคมจึงกลายเป็น
ขนบธรรมเนียมของไทย แต่ถ้ามองในข้อปฏิบัติ
ในพระพุทธศาสนาก็มีอยู่แล้วเสขิยะวัตรแต่ก็
เป็นการเพิ่มเติมเฉพาะบทเท่านั้น ในส่วนที่ผู้วิจัย
กล่าวถึงเรื่องกฎหมายเถรสมาคมนี้ ผู้วิจัยไม่ได้
ทำการวิจัยขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์นอก
ประเทศ จึงไม่สามารถบอกได้ว่าพระสงฆ์ประเทศ
อื่นก็มีบทบัญญัติที่นอกจากพุทธบัญญัติและ
อภิธรรมอีกหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามคงต้องขึ้น
อยู่กับจารีตประเพณีของประเทศนั้นๆ เราจะบอก
ว่าต้องเป็นเหมือนกันคงเป็นไปได้ยาก

การถกเถียงเรื่องพระธรรมวินัยของภิกษุ
โกสัมพี ก็เช่นเดียวกันเป็นการถกเถียงเรื่อง
พระธรรมวินัย จึงกลายเป็นการประกาศไม่ให้สงฆ์
ร่วมอุโบสถสังฆกรรม ไม่ให้ร่วมฉัน ไม่ให้ร่วมที่อยู่
อาศัยระหว่างพระวินัยตรงกับพระธรรมกถึก (Thai
Tipitaka 174/492-494) จนทำให้พระสงฆ์ใน

โฆสิตาราม แยกออกเป็น 2 พวก ทำให้อุบาสก อุบาสิกา ก็แตกกันออกเป็นสองฝ่าย พระรูปหนึ่ง จึงไปทูลพระพุทธเจ้า ท่านส่งพระโอวาทไป 2 ครั้งว่า ขอให้ภิกษุทั้งหลายจงพร้อมเพรียงกัน ก็ทรงได้สดับว่า ภิกษุไม่อยากจะพร้อมเพรียงกัน ครั้งที่สามทรงทราบว่ภิกษุแตกกันแล้วในประเด็น นี้เป็นการวิวาทะกันในข้อของสิ่งเป็นธรรม สิ่งเป็น วินัยก็มีมาแล้ว

ประเด็นนี้ได้สะท้อนแนวคิดในเชิง “ทิวฐิ วิวาทะ” ของพระวินัยธร และพระธรรมกถึกที่ ต่างคนก็มีจุดยืนของตัวเอง เพียงเพราะความ ต้องการรักษาจุดยืนของตนเองเอาไว้จึงไม่ยอมรับ หรือสนใจแนวคิดของคนอื่น และนอกจากการไม่ ยอมรับและไม่สนใจแล้วยังเป็นที่มาของการดูถูก และเหยียดหยามกัน จึงทำให้ข้อขัดแย้งลุกลามไป อย่างรวดเร็ว ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตก็คือ ว่า อะไรเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้พระวินัยธร และพระธรรมกถึกเกิดวิวาทะกันอย่างรุนแรง ซึ่งผู้วิจัยได้มองในประเด็นนี้ว่า การถกเถียงใน ครั้งนี้ก็เพียงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในทิวฐิของตนเอง ให้กับลูกศิษย์ของตนเอง อันเป็นประโยชน์ในแง่ ความสักการะ ความเคารพ การนับถือ การบูชา การยำเกรง และชื่นชอบในจุดยืนของตน

สำหรับการตีความเรื่องศีลของฆราวาส เช่นกัน ปัญหาการถกเถียงกันเกี่ยวกับว่าพฤติกรรม อย่างไม่ผิดหรือไม่ผิดศีล 5 หรือถ้าบอกว่าผิดหรือไม่ผิดมีหลักอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสิน ปัญหาใน ลักษณะนี้คงจะหาเหตุผลมาอธิบายให้เป็นที่ยุติ ได้ยากพอสมควร ดังข้อความของพุทธพจน์ที่ยกมา กล่าวว่ “อริยสาวกนั้นพิจารณาเห็นอย่างนี้แล้ว

เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วย ชักชวนผู้อื่น ให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย กล่าวสรรเสริญการ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย” (ในศีลข้ออื่นๆ ก็มี ข้อความอย่างเดียวกันนี้) ผู้วิจัยมองว่า พุทธพจน์นี้ ค่อนข้างจะสอดคล้องกับการตีความศีล 5 แนวใหม่ ของท่านพระติช นัท ฮันท์ว่า ต้องใคร่ครวญ ในเจตนารมณ์ดั้งเดิมของศีลค่านิยมเป็นเบื้องต้น การตีความของพระอรรถกถาจารย์ในยุคหลัง พุทธกาลที่เน้นการสร้าง กฎเกณฑ์ที่รอบคอบรัดกุม แม้จะมีประโยชน์ในแง่ที่ให้ความสะดวกในการ วินิจฉัยหรือชี้ชัดลงไปว่าพฤติกรรมนั้นๆ เข้าข่ายผิด ศีลหรือไม่ผิด แต่ในขณะที่เดียวกันกฎเกณฑ์เหล่านี้ ก็มีส่วนทำให้ศีลแต่ละข้อมีลักษณะหยุดนิ่งตายตัว และมีขอบเขตคับแคบลงจนกลายเป็นเรื่องของ พฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล และเกณฑ์ สำหรับวินิจฉัยการละเมิดศีลแต่ละข้อก็มุ่งการ ตัดสินพฤติกรรมทางศีลธรรมที่บุคคลหนึ่งๆ กระทำ ขึ้นเท่านั้น บางครั้งการรักษาศีลก็กลายเป็นเพียง การเฝ้าระวังพฤติกรรมของใครของมันไม่ให้เข้าข่าย การผิดศีลตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้เหมือนกับการระวัง ตนไม่ให้ผิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการรักษาศีลแบบ นี้อาจจะไม่ได้มาจากจิตสำนึกที่มองกว้างออกไปถึง ประโยชน์ที่สังคมจะได้รับก็ได้ ในที่สุดจิตสำนึกหรือ เจตนารมณ์อันกว้างขวางที่อยู่เบื้องหลังการรักษา ศีล 5 (Tipitaka, 1996) ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ ก็หมดความสำคัญลงเพราะเป็นการรักษาใน ส่วน ของปัจเจกบุคคลเท่านั้น

สรุปประเด็นข้อถกเถียงและการตีความ ปาโรสุทธิศีลในพระพุทธศาสนา พบว่ามี ส่วน ประกอบ 2 อย่าง คือ ส่วนที่เป็นเจตนารมณ์ดั้งเดิม

ของศีล และส่วนที่เป็นคำอธิบายหรือคำนิยามของศีล ส่วนที่เป็นเจตนารมณ์ของศีล คือ ความมีสติ ความรักความสงสาร (กรุณา) ปรรณนาที่จะทำให้มนุษย์และสรรพสัตว์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน หรือถ้าพูดอย่างรวบรัด เจตนารมณ์ของศีลก็คือเรื่องของสังคมนั่นเอง ส่วนที่เป็นเจตนารมณ์นี้จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ส่วนคำนิยามของศีล จะนิยามความหมายของศีลแต่ละข้อให้สอดคล้องกับปัญหาสังคมแต่ละยุคสมัย ชาวพุทธกลุ่มนี้มองว่า ในอดีตความหมายของศีลได้รับการนิยามให้เหมาะสม

กับสังคมแบบเกษตรกรรมที่มีปัญหาไม่สลับซับซ้อนอะไรมากนัก แต่ปัญหาสังคมยุคใหม่มีความสลับซับซ้อนมาก การประพุดติผิดจึงมีรูปแบบที่ซับซ้อนแบบเนียนจนแทบจะดูไม่ออกว่าผิดศีลหรือไม่ผิดด้วยเหตุนี้ ประเด็นการตีความเรื่องปารีสุทธิศีลในสังคมปัจจุบันจะต้องได้รับการนิยามใหม่เพื่อให้สามารถตอบปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ จึงเห็นได้การตีความเรื่องปารีสุทธิศีล ยังมีความยุ่งยากในการหาข้อสรุปในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน เช่น สังคมปัจจุบัน การตีความเรื่องศีลยังต้องมีความระมัดระวัง ไม่มีผลกระทบเจตนารมณ์ของศีลนั้นด้วย

References

- Buddhadasa Bhikkhu. (1994). *Principles for Students*. Bangkok : Printing Thmamasapa Press.
- Chidtakob, K. (2007). *Buddhadhamma for Promote Economic*. Bangkok : National Buddhism Publishing House.
- Department of Religious. (1981). *Thai Tipitaka*. Bangkok : Department of Religious Affairs.
- _____. (1995). *Short Community Story of Buddhadasa Bhikkhu*. Bangkok : Printing Healthy Mind.
- Malathong, S. (1999). *Handbook Ethical*. Bangkok : Department of Religious Affairs.
- Nakplaikan, C. (1999). *Fade down To Buddhism*. Bangkok : N.p.
- Phra Bhampidok (P.A. Payutto). (1999). *Measurement Prosperity of the Buddhists (Arayavatta)*. Bangkok : Sahadhammik product.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2003). *Buddhadhamma*. Bangkok : Mahachulalongraavidyalaya University.
- _____. (1995). *Buddhadhamma*. Bangkok : Mahachulalongraavidyalaya University.
- _____. (1984). *Buddhadhamma*. Bangkok : Mahachulalongraavidyalaya University.
- Somdet Phramaha Samana Chao Kromma Phraya Vajirananavarorasa. (1992). *Five Precepts and Five Qualities*. Bangkok : Mahamakut Buddhist University.

